

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การคิด เป็นทักษะเชิงปฏิบัติของบุคคลในการจัดการกับข้อมูล โดยเริ่มตั้งแต่การรับรู้ข้อมูล ไปจนถึงการวิเคราะห์ข้อมูลใหม่ที่ได้รับผสมผสานกับข้อมูลเก่าที่เคยทราบและ มีการประเมินเพื่อนำไปสู่การตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ที่กำลังเผชิญอยู่ (Berger, 1984) การคิดต้องอาศัยสมรรถภาพของสมองร่วมกับประสบการณ์การเรียนรู้ และการฝึกฝน (เชคคักคี โฆวาสินธุ์, 2540) การคิดเป็น เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้วิธีการจัดการกับข้อมูลอย่างมีระบบ (Dewey, 1896 อ้างใน ทิศนา แจมมณี, 2534) มีการใช้หลักการและเหตุผลในการคิด โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับการคิดเชิงสร้างสรรค์ในสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อให้ได้ทางเลือกที่หลากหลาย วิธีการคิดที่นักการศึกษาเห็นว่ามีความสำคัญ และจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาจากการศึกษา เพื่อเตรียมตัวผู้เรียนให้พร้อมต่อการปรับตัวอยู่ในโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและซับซ้อนมากขึ้นคือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดขั้นสูงของบุคคลในการปฏิบัติกรตอบโต้ต่อข้อสงสัยต่อสถานการณ์หรือปัญหา (Alfaro-LeFevre, 1995) การไตร่ตรอง การแสวงหาข้อมูล การเลือกใช้ข้อมูล และการประเมินอย่างถี่ถ้วนในสิ่งที่ใช้อ้างอิงหรือค้นพบ จากการพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทำการวิเคราะห์อย่างมีเหตุมีผล มีเป้าหมายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ คำถาม ปัญหา รวมทั้งประเมินข้อโต้แย้ง วิจัยยให้น้ำหนักในการลงความเห็น เพื่อการแก้ปัญหาไปสู่การตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรทำ (Matthew, 1979 cited in Kemp, 1985 ; Ennis, 1985) องค์ประกอบในการคิด ได้แก่ ทักษะในการรับรู้ปัญหาและ ต้องการข้อมูลมาสนับสนุน ใช้ความรู้เพื่อประเมินความถูกต้องของข้ออ้างอิง การสรุป หรือการอธิบายความอย่างมีเหตุผลและมีทักษะในการประยุกต์ใช้ ทักษะและความรู้ดังกล่าว (Watson & Glaser, 1964) เดรสเซลและเมฮิว (Dressel & Mayhew, 1954 cite in Watson & Glaser, 1964) ได้กล่าวถึงความสามารถของบุคคลที่สัมพันธ์กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า คือ

ความสามารถในการระบุปัญหา การเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา การรับรู้ข้อตกลงเบื้องต้นที่ได้ระบุหรือไม่ได้ระบุไว้ การกำหนดสมมติฐานไว้ล่วงหน้าและการสรุป พิจารณาตัดสินความมีเหตุผลของข้ออ้าง การฝึกฝนการคิดอยู่เสมอ จะทำให้บุคคลมีสมรรถภาพในการหยั่งรู้ มองการณ์กว้างไกล (Saucier, 1995) การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีประโยชน์ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการสะสมความรู้และประสบการณ์ให้กว้างขวาง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ช่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ เพิ่มคุณค่าด้านการรับรู้และทัศนคติ ช่วยให้บุคคลปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและซับซ้อนได้อย่างมีคุณภาพ สามารถเลือกใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงตระหนักและยอมรับในความแตกต่างกันด้านความคิด คุณค่า และความเชื่อ (Miller & Babcock, 1996)

ในการปฏิบัติงานบริการพยาบาลนั้น เป็นการช่วยให้ผู้รับบริการได้รับการจัดการกับปัญหาสุขภาพอย่างเหมาะสม จะต้องปฏิบัติตามพันธกิจกับบุคคลหลากหลายที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านคุณค่า ความเชื่อ และวัฒนธรรม พยาบาลวิชาชีพมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสุขภาพของผู้รับบริการ โดยมีบทบาทในคลินิกสำคัญ 2 บทบาท คือ เป็นผู้ให้บริการการพยาบาลโดยตรง และประสานความร่วมมือระหว่างวิชาชีพ เพื่อจัดการการพยาบาลให้ผู้รับบริการได้รับบริการอย่างเหมาะสม ภายใต้สถานการณ์ทางคลินิกที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาและมีความเสี่ยงสูง พยาบาลจะต้องไวต่อการรับรู้ปัญหาหรือข้อมูลที่เปลี่ยนแปลง ทำการรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา นำมาพิจารณาวิเคราะห์รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำเกี่ยวกับปัญหา การแก้ไขปัญหา และตัดสินใจเลือกปฏิบัติในทุกกิจกรรมการพยาบาลได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัยต่อชีวิต ของผู้รับบริการ พยาบาลจำเป็นต้องมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาเหล่านี้ (Bauwens & Gerhard, 1987 ; Strader & Decker, 1995) ในวิธีการแก้ปัญหานั้น บางครั้งอาจจะทำได้ดีหรือประสบผลสำเร็จ แต่บางครั้งอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะในการแก้ปัญหานั้นมีทั้งการแก้ด้วยการใช้ระบบของเหตุผลและไม่มีการใช้ระบบของเหตุผลคือ ใช้วิธีการลองกระทำ หรือ ด้วยวิธีการที่ตนได้รับมาจากการอบรมเลี้ยงดูตามประเพณีนิยม หรือตามคำสั่งสอนที่ตกทอดกันมาจนเป็นวัฒนธรรมโดยมิได้คำนึงถึงข้อมูลในสภาพที่เป็นจริงที่ปรากฏในขณะนั้น อาจเรียกได้ว่าเป็นการคิดแก้ปัญหาโดยขาดการคิดที่มีคุณภาพ หากข้อมูลที่ได้รับมีความคลาดเคลื่อน หรือการรับรู้มีการบิดเบือนประกอบกับขาดการคิดอย่างมีเหตุผล ย่อมส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน เกิดอันตรายต่อชีวิตผู้รับบริการได้ ลักษณะการแก้ปัญหาดังกล่าวจึงมักไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะเป็นวิธีการแก้ปัญหายังไม่มีระบบของเหตุผล

การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาเป็นการใช้ระบบของเหตุผล แสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาจะเป็นที่ยอมรับและประสบผลสำเร็จมากกว่า (เจดศักดิ์ โฉวาสินธุ์, 2540) อีกทั้งสถานการณ์

ในคลินิกนั้นบ่อยครั้งที่ข้อมูลที่ได้รับมาไม่สมบูรณ์ เวลาในการพิจารณาใคร่ครวญเพื่อเลือกวิธีแก้ปัญหา มีน้อย ต้องตัดสินใจกระทำการในขณะที่เกิดสถานการณ์นั้น จึงจำเป็นต้องใช้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการแก้ปัญหา ช่วยในการวิเคราะห์ประเด็นต่างๆอย่างมีเหตุผล เพิ่มศักยภาพในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ (Alspach, 1995 ; Ruggiero, 1988) นอกจากนี้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะทำให้มีการปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ เพราะผู้ที่คิดอย่างมีวิจารณญาณจะต้องทำการประเมิน ตรวจสอบ และรวบรวมข้อมูลใหม่ที่เกิดขึ้นด้วยตนเองตลอดเวลา นอกจากนี้ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบการติดต่อสื่อสารข้อมูลที่รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ความรู้เดิมอาจล้าสมัย พยาบาลวิชาชีพ จึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ รู้กว้าง และ รู้ลึกอยู่เสมอ การคิดอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการสืบสอบ แสวงหาเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ผสมผสานกับความรู้เดิมเพื่อประยุกต์ใช้ให้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้โดยอิสระในแนวทางแห่งวิชาชีพ ชี้นำตนเองและสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน (Bowers & McCarthy, 1993)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติการพยาบาล เพราะใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาต่างๆ ให้คล่องไปได้ เพื่อให้ผู้บริการได้รับบริการที่มีคุณภาพ ดังนั้นในการเตรียมพยาบาลระดับวิชาชีพจึงจำเป็นต้องให้มีความสามารถในการใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้มีความพร้อมในการจัดการการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

นักศึกษาพยาบาลซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่เริ่มฝึกหัด (novice) ในการแก้ไขปัญห โดยมากมักยึดถือกฎระเบียบเป็นแนวทางปฏิบัติ ด้วยเห็นว่าสิ่งที่กำหนดไว้แล้วถูกต้องเสมอทำให้โอกาสในการปฏิบัติการแก้ปัญหาโดยปราศจากการใคร่ครวญที่รอบคอบได้มาก ทั้งๆที่บางครั้งสิ่งที่กำหนดไว้อาจใช้ไม่ได้กับบุคคลหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน (Benner, 1984 cite in Hickman, 1993) ดังนั้นจึงควรได้รับการพัฒนาการคิดให้ผ่านขั้นดังกล่าวไปสู่การคิดและมองหลายๆ ด้าน รู้จักคิดอย่างเป็นระบบ มีการรับรู้ที่ถูกต้อง รู้จักค้นหาและเลือกข้อมูล มีกฝนกระบวนการคิด วิเคราะห์ความถูกต้องและเป็นไปได้เพื่อนำไปใช้ในการค้นหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และเรียนรู้ต่อไปในการแก้ปัญหาทั้งปัญหาของผู้รับบริการและปัญหาส่วนตัว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยกระบวนการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเผชิญปัญหาและสถานการณ์ที่เป็นจริง ฝึกหัดประเมินปัญหา แสวงหาวิธีการแก้ปัญหา ใช้ความคิดได้อย่างอิสระและมีส่วนร่วมในการลงความเห็น ฝึกการตัดสินใจ การใช้กระบวนการพยาบาล ช่วยในการจัดการการคิดให้เป็นลำดับร่วมกับกลวิธีการสอนอื่นๆ ตามความเหมาะสม เช่น กรณีศึกษา การประชุมปรึกษาทางการพยาบาล การสัมมนา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ

เรียนรู้ และมีความชำนาญในการใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองจากการเป็นผู้เริ่มฝึกหัด เปลี่ยนไปเป็นผู้มีความก้าวหน้าทางการคิดเมื่อได้รับประสบการณ์ทางการพยาบาลมากขึ้น นำไปใช้ในการแสวงหาเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่เป็นความก้าวหน้าและนำไปพัฒนาจนเกิดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการเฉพาะด้านก่อให้เกิดพลังอำนาจจากความเชี่ยวชาญอันเป็นอำนาจเบื้องต้นของพยาบาลปฏิบัติการ สามารถเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และ ช่วยพัฒนาวิชาชีพให้มีความก้าวหน้า ต่อไป

การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น บุคคลจะต้องมีการฝึกปฏิบัติประสบการณ์การคิดอย่างต่อเนื่องเป็นประจำในการตรวจสอบข้อสันนิษฐาน การแปลความ และประเมินข้อมูลที่รวบรวมได้ ทำการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลในการกระทำ (Strader & Decker, 1995) การที่นักศึกษาพยาบาลใช้กระบวนการพยาบาลเป็นเครื่องมือในการคิดเตรียมการให้การพยาบาล เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้การคิดอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่องเป็นลำดับอย่างเป็นเหตุเป็นผล อีกทั้งการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความหมายในเชิงการคิดแก้ปัญหา และในการศึกษาพยาบาลใช้กระบวนการพยาบาล ในการฝึกฝนนักศึกษาเพื่อแก้ปัญหาให้ผู้รับบริการ ดังนั้นจึงเป็นการฝึกฝนและพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลไปในตัว การสอนให้เกิดหรือพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะทำให้ผู้เรียนรู้จักสร้างความพึงพอใจในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง เพราะการสอนให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการได้ตอบ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ทำการตัดสินใจ หรือการประเมินอย่างมีเหตุผล เป็นการสร้างพลังอำนาจแก่ผู้เรียนในการควบคุมตรวจสอบได้ด้วยตนเองที่จะวางจุดหมายให้ตนเอง สนับสนุน ผู้เรียนให้ตั้งคำถามเพื่อแสวงหาทางเลือก ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการใช้เหตุผล (Siegel, 1980 cited in Bandman & Bandman, 1995) รู้จักคิดเป็นระบบโดยอาศัยกระบวนการพยาบาล ซึ่งเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัยต่อทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพการบริการต่อไป

จากการศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในต่างประเทศที่ผ่านมาพบว่า การศึกษาพยาบาลศาสตร์ได้พัฒนาผู้เรียนให้มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และนักศึกษาพยาบาลมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้นตามลำดับชั้นปีที่สูงขึ้น (Kokinda, 1989) การเปรียบเทียบคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา พบว่านักศึกษาระดับปีสุดท้ายหรือเมื่อสำเร็จการศึกษา มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเข้าศึกษา (Frederickson, 1979 cited in Adams, et. al., 1996 ; Berger, 1984 ; Gross, Takazawa, and Ross, 1987) นอกจากนั้นจากการศึกษาของเบอร์เกอร์ (Berger, 1984) พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาสาขาศิลปศาสตร์ ปี 1 และปี 4 และ มีคะแนน

การคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นเมื่ออยู่ชั้นปีที่ 4 นักศึกษาพยาบาลหลักสูตร 4 ปี มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลหลักสูตร 2 ปี (Gross, et. al., 1987) นักศึกษาชั้นปีสุดท้ายและพยาบาลที่ได้รับการเตรียมจากหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ 4 ปี มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักศึกษาพยาบาลหลักสูตร 2 ปี (Pardue, 1987 ; Brook & Shepherd, 1990)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช เป็นวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการผลิตพยาบาลระดับวิชาชีพประการหนึ่งคือ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ มีการตัดสินใจโดยอาศัยหลักเชิงวิชาการทางคลินิก ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน (สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข, 2537) มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ส่งเสริมต่อการคิดเป็นและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาให้ชุมชนได้ทุกระดับของการบริการ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องตระหนักในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการศึกษา หลังจากปรับปรุงหลักสูตรมาแล้ว 5 ปี ยังไม่ได้มีการประเมินที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษา ซึ่งจะเป็นสิ่งบ่งชี้ประการหนึ่งถึงผลสำเร็จของการเรียนการสอน เนื่องจากการประเมินผลลัพธ์ทางการศึกษา เป็นการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นด้านพุทธิพิสัยเป็นสิ่งสำคัญ โดยใช้การสอบ ผลรวมของคะแนนที่วัดผลนั้นบอกได้แต่เพียงว่าผู้เรียนได้รู้ในสิ่งที่กำหนดในเนื้อหาในเกณฑ์ผ่านขั้นต่ำที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์เท่านั้น มิได้มีการจำแนกให้เห็นว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้ในเรื่องการคิดระดับใด มากหรือน้อยเพียงใด ซึ่งการเรียนรู้ในระดับการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า นั้น ต้องใช้ทักษะการคิดระดับสูง (Gronlund, 1991 cited in Menix, 1996) ที่เป็นการคิดในลักษณะที่เรียกว่าเป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อีกทั้งมีการศึกษาว่าสิ่งที่ผู้เรียนท่องจำมาสอบนั้น จะลบเลือนไปได้เมื่อผ่านการสอบไปแล้วเพียงหนึ่งสัปดาห์ (Kohn, 1995 อ้างใน สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2538) ทำให้ไม่มีโอกาสทราบได้ว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนเป็นอย่างไร มีการพัฒนาด้วยหรือไม่

นอกจากนี้การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้ได้ผลดีนั้นผู้เรียนจะต้องมีความพร้อม มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Rane-Szostak & Robertson, 1996) อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีการปรับปรุงให้ผู้เรียนคิดเป็น แต่พฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เคยชินกับการเป็นผู้รับฟังและจดจำ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ทำให้การคิดไม่ได้รับการฝึกฝน ผู้สอน ซึ่งมีบทบาทในการให้การสนับสนุนส่งเสริม และเป็นตัวแบบแก่ผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนคิดและแสดงออกอย่างอิสระ อย่างไรก็ดีตาม อาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่ยังนิยมสอนแบบบรรยายในชั้นเรียน เน้นการให้ความรู้ข้อเท็จจริงที่มีมากมายในเวลาอันจำกัดมากกว่าการกระตุ้นและให้เวลาผู้เรียนแสดงข้อคิดเห็นเพื่ออภิปราย (Brigham, 1993) อีกทั้งผู้สอนที่ไม่ได้

รับการอบรมเพื่อจะเป็นครูโดยตรงและไม่ได้ฝึกทักษะการกระตุ้นให้เกิดการคิด (เอื้อญาติ ชูชื่น, 2536) ซึ่งอาจมีผลต่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา

การศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลในประเทศไทยที่ผ่านมานั้นถึงแม้ว่าผลการศึกษาจะพบว่า ผู้เรียนพยาบาลมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับค่อนข้างสูง แต่เป็นการศึกษาแบบทดลองกับนักศึกษาพยาบาลในการเรียนเฉพาะวิชาจิตเวช (อรพรรณ ถีบุญธวัชชัย, 2538; ดวงเนตร ธรรมกุล, 2539) ส่วนการศึกษาของ ศศิธร จิตตพุทธิ (2539) ที่ศึกษาในนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลเอกชน ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4 พบว่า มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาทุกชั้นปี โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น เมื่อพิจารณาจากความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณดังกล่าวแล้ว ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการปฏิบัติการพยาบาลในอนาคต ควรจะมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับสูงจึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและให้บริการที่มีคุณภาพ รวมถึงตัวผู้ให้บริการเองจะสามารถปฏิบัติงานและดำรงอยู่ในวิชาชีพได้อย่างภาคภูมิใจ นำพาวิชาชีพให้ก้าวหน้าอย่างมีศักดิ์ศรี มีความสำคัญทัดเทียมกับวิชาชีพอื่นๆ

การศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตต์ จะทำให้ทราบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล เพื่อเป็นข้อมูลนำไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาพยาบาลให้เหมาะสมกับการเรียนรู้เรื่องการคิดในแต่ละชั้นปี ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเป็นลำดับตลอดการเรียนการสอนจนเกิดเป็นทักษะปฏิบัติที่เคยชิน มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับสูงเมื่อสำเร็จการศึกษา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้พัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญอันเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตต์ ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4
2. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระหว่างนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตต์ ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4

คำถามการวิจัย

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ ในแต่ละชั้นปี เป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่สูงกว่า มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณดีกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ต่ำกว่า

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2541 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 15 มิถุนายน 2541 ถึง วันที่ 15 กรกฎาคม 2541

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การตอบสนองต่อข้อคำถามซึ่งแสดงออกถึงกระบวนการคิดที่ประกอบด้วย ทักษะคิด ความรู้ และทักษะ ในความสามารถ 5 ด้าน ได้แก่ การอนุมาน การยอมรับตกลงเบื้องต้น การนิรนัย การตีความ และการประเมินการอ้างเหตุผล ซึ่งประเมินได้จากแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของ วัตสัน และเกลเซอร์ ฟอรัม วายเอ็ม (Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal [WGCTA] Form Ym) ซึ่งแปลและเรียบเรียงโดย ประเทืองทิพย์ นวพรไพศาล (2535)

นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุตรดิตถ์ หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร ในระดับชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4 ภาคการศึกษาที่ 1

ปีการศึกษา 2541 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครดัตต์ สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวง
สาธารณสุข

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University